

HOOFDSTUK 9. DE WAPENWET GEËVALUEERD

Om de huidige Belgische wapenwetgeving te evalueren werden in het kader van dit onderzoek twee bevragingen opgezet. In de eerste wilden we nagaan of er bij de Belgische publieke opinie een draagvlak bestaat voor de wapenwet van 8 juni 2006, die een strikter controleregime invoerde, en voor de principes waarop deze wet geschraagd is. In een telefonische enquête, in opdracht van het Vlaams Vredesinstituut, werden in september 2010 meer dan 1000 Belgen gevraagd naar hun attitudes ten aanzien van vuurwapens in onze samenleving. De resultaten van deze telefonische bevraging bij een representatieve steekproef van de bevolking worden in paragraaf 9.1 geanalyseerd. In een tweede bevraging peilden we naar de stand van zaken van het juridische kader, waarbij we in het bijzonder te weten wilden komen welke problemen, lacunes en punten van discussie er nog bestaan met betrekking tot de Belgische wapenwet. Deze bevraging werd uitgevoerd bij een groep experts en stakeholders, die werd geselecteerd op basis van de samenstelling van de Adviesraad voor Wapens. Aan de respondenten werd gevraagd hun standpunten te formuleren over een aantal problemen en juridische kwesties in verband met de Belgische wapenwetgeving. Dit stelde ons in staat in paragraaf 9.2 de onderwerpen in kaart te brengen waarover tussen de verschillende betrokken actoren nog discussie bestaat, en, met het oog op het opmaken van een evaluatie van de wapenwetgeving, een aantal probleem- en aandachtspunten te identificeren en op te lijsten.

9.1 Een draagvlak voor de Belgische wapenwetgeving?

In september 2010 voerde TNS Dimarso in opdracht van het Vlaams Vredesinstituut een bevraging uit bij een representatieve steekproef van de meerderjarige Belgische bevolking. In totaal werden 1057 meerderjarige Belgen bevraagd over hun attitudes ten aanzien van vuurwapens in onze samenleving en over het bezit van vuurwapens in hun eigen gezin.¹ Een belangrijke vraag in deze telefonische enquête had betrekking

op het draagvlak voor het principe van de nieuwe wapenwet. Aan de respondenten werd niet gevraagd zich uit te spreken over de eerder technische zaken uit de nieuwe wapenwetgeving, maar wel over drie basisprincipes waarover elke overheid beschikt op het vlak van een wetgeving voor particulier vuurwapenbezit. Een eerste mogelijk basisprincipe waarvoor overheden kunnen kiezen, is particulier vuurwapenbezit volledig te verbieden. Dit maakt een vergunningsstelsel overbodig en maakt van elk vuurwapen dat niet in het bezit is van de ordediensten een verboden en dus illegaal vuurwapen. Als echter niet voor dit basisprincipe wordt gekozen en overheden particulier vuurwapenbezit wel toelaten, kunnen ze ervoor kiezen om particulier vuurwapenbezit ofwel zo vrij mogelijk te maken (waarbij alle particulieren in principe een vuurwapen kunnen bezitten, ongeacht de reden hiervoor) ofwel enkel toe te laten voor specifieke en goed omschreven gevallen. In dat laatste geval wordt het vuurwapenbezit beperkt tot de personen die over een reden beschikken die hun wapenbezit kan rechtvaardigen en die door de wetgever als ‘wettig’ wordt erkend.²

9.1.1 *Onderliggend principe van de wapenwetgeving*

De respondenten werd gevraagd zich uit te spreken over de drie fundamentele opties die hierboven werden beschreven. Uit onze analyses blijkt dat het basisprincipe van de huidige wapenwetgeving breed wordt onderschreven door de Belgische bevolking: driekwart van de Belgen is van mening dat privévuurwapenbezit enkel mogelijk mag zijn voor het uitoefenen van bepaalde activiteiten. Slechts een kleine groep in de bevolking pleit voor een volledig verbod op het privébezit van vuurwapens (16%) of voor het uitgangspunt van de vorige wapenwetgeving, namelijk dat privébezit van vuurwapens in principe mogelijk moet zijn voor alle meerderjarigen (10%).

Tabel 9.1. Attitudes t.a.v. de principes voor een wapenwetgeving.

Met welke van de volgende stellingen bent u het meeste eens?	%
Privébezit van vuurwapens moet volledig verboden worden	15,8%
Privébezit van vuurwapens moet in principe mogelijk zijn voor alle meerderjarigen	9,5%
Privébezit van vuurwapens moet enkel mogelijk zijn voor het uitoefenen van bepaalde activiteiten	74,7%
N = 1034	

Dit brede draagvlak voor het basisprincipe van de nieuwe wapenwet bestaat in de drie gewesten (zie tabel 9.2). Zowel in Vlaanderen (74%) als in Wallonië (79%) als in Brussel (68%) meent de overgrote meerderheid van de bevolking dat privébezit van vuurwapens enkel mogelijk moet zijn om bepaalde activiteiten uit te oefenen.

Tabel 9.2. Attitudes t.a.v. de principes voor een wapenwetgeving, per gewest.

Met welke van de volgende stellingen bent u het meest eens?	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Privébezit van vuurwapens moet volledig verboden worden	17,1%	12,2%	17,7%
Privébezit van vuurwapens moet in principe mogelijk zijn voor alle meerderjarigen	9,2%	8,8%	14,6%
Privébezit van vuurwapens moet enkel mogelijk zijn voor het uitoefenen van bepaalde activiteiten	73,7%	79,1%	67,7%
	N = 642	N = 296	N = 96

Uit onze analyses blijkt verder dat mannen zich relatief iets vaker positief uitspreken over de mogelijkheid tot privébezit van vuurwapens voor alle meerderjarigen dan vrouwen, en dat laaggeschoolden en personen ouder dan 55 jaar zich vaker uitspreken voor een volledig verbod op privévuurwapenbezit. Dat neemt echter niet weg dat we in alle lagen van de bevolking een breed draagvlak vinden voor het principe waarop de nieuwe wapenwetgeving is gebaseerd.

De grote groep respondenten die zich uitspraken voor de optie dat privévuurwapenbezit beperkt moet zijn tot het uitoefenen van bepaalde activiteiten, werd gevraagd voor welke activiteiten dit dan mogelijk moet zijn. Er werden hen vier mogelijke activiteiten voorgesteld die ook opgenomen zijn als wettige redenen in de Belgische wapenwetgeving, namelijk de jacht, het sportschieten, het uitoefenen van risicoberoepen en het verzamelen van vuurwapens. Uit de analyses van hun antwoorden blijkt dat de jacht en het sportschieten door de overgrote meerderheid worden beschouwd als aanvaardbare redenen voor privévuurwapenbezit (respectievelijk 88% en 84%). Ook het uitoefenen van een risicoberoep wordt door een meerderheid van deze mensen beschouwd als een aanvaardbare reden voor het privébezit van vuurwapens. Het verzamelen van vuurwapens echter niet: slechts 42% van de respondenten beschouwt dit als een aanvaardbare reden.

Tabel 9.3. Attitudes t.a.v. de mogelijke activiteiten voor privévuurwapenbezit.

Voor het uitoefenen van welke van de volgende activiteiten moet het mogelijk zijn om vuurwapens te bezitten?	%
Jacht	87,8%
Sportschieten	84,1%
Risicoberoepen (zoals juweliers)	58,5%
Verzamelen van vuurwapens	42,2%
	N = 772

Deze invulling van aanvaardbare activiteiten voor legaal particulier vuurwepensbezit verschillen niet significant per gewest. Dat betekent dat men het in Vlaanderen, Wallonië en Brussel in grote mate eens is over de activiteiten waarvoor het privébezit van vuurwapens mogelijk moet zijn.

De drie mogelijke basisprincipes van een wapenwetgeving werden ook voorgelegd aan mensen die aangaven een vuurwapen in huis te hebben. Een belangrijke vaststelling hier is dat ook onder deze specifieke groep van Belgen het basisprincipe van de nieuwe wetgeving breed wordt ondersteund: 75% van de mensen die vuurwapens in huis hebben meent dat vuurwepensbezit enkel mogelijk moet zijn voor het uitoefenen van bepaalde activiteiten. Onder de vuurwepensbezitters pleiten, niet verassend, significant meer mensen voor het principe dat privévuurwepensbezit mogelijk moet zijn voor alle meerderjarigen,³ maar al bij al blijft deze opvatting beperkt tot een kleine groep van vuurwepensbezitters (22%).

Tabel 9.4. Attitudes t.a.v. de principes voor een wapenwetgeving, bij mensen met een vuurwapen in huis.

Met welke van de volgende stellingen bent u het het meeste eens?	%
Privébezit van vuurwapens moet volledig verboden worden	3,9%
Privébezit van vuurwapens moet in principe mogelijk zijn voor alle meerderjarigen	21,6%
Privébezit van vuurwapens moet enkel mogelijk zijn voor het uitoefenen van bepaalde activiteiten	74,5%
	N = 54

Tabel 9.5. Attitudes t.a.v. de activiteiten voor privévuurwepensbezit, bij mensen met een vuurwapen in huis.

Voor het uitoefenen van welke van de volgende activiteiten moet het mogelijk zijn om vuurwapens te bezitten?	%
Sportschieten	97,4%
Jacht	89,5%
Risicoberoepen (zoals juweliers)	76,3%
Verzamelen van vuurwapens	55,3%
	N = 38

Net als bij de rest van de bevolking merken we dus ook bij degenen die zelf vuurwapens in huis hebben een groot draagvlak voor het basisprincipe waarop de huidige wapenwetgeving is gebaseerd. Wel blijkt dat de vuurwepensbezitters doorgaans meer

activiteiten aangeven waarvoor privéwapenbezit mogelijk moet zijn dan de rest van de bevolking. De vier voorgedragen wettige redenen kunnen bij een meerderheid van vuurwapenbezitters op goedkeuring rekenen. Ongeveer alle mensen met een vuurwapen in huis geven aan dat het mogelijk moet zijn vuurwapens te bezitten in het kader van sportschieten (97%), en ook voor de jacht bestaat een erg brede ondersteuning bij deze groep mensen (90%). Verder merken we dat vuurwapenbezit voor risicoberoepen (76%) en voor het aanleggen van een verzameling (55%) meer wordt ondersteund door mensen met een vuurwapen in huis dan door de totale bevolking. Het valt wel op dat het verzamelen van vuurwapens slechts door een kleine meerderheid van degenen met een vuurwapen in huis wordt beschouwd als een aanvaardbare reden voor privévuurwapenbezit.

9.1.2 *Attitudes ten aanzien van vuurwapenbezit omwille van bescherming*

Naast deze drie fundamentele opties voor het basisprincipe van een wapenwetgeving werd aan de respondenten uit onze representatieve steekproef ook gevraagd in welke mate ze akkoord gingen met de stellingen: “Om mezelf of mijn naaste te beschermen moet het mogelijk zijn legaal een vuurwapen te bezitten” en “Om mijn eigendom te beschermen moet het mogelijk zijn legaal een vuurwapen te bezitten”.

Uit de analyses blijkt dat de meerderheid van de Belgen (60%) niet akkoord gaat met deze stellingen. Minder dan een kwart van de Belgen is van mening dat het mogelijk moet zijn om legaal een vuurwapen te bezitten om zichzelf, een naaste of zijn eigendom te beschermen.

Tabel 9.6. Attitudes t.a.v. stellingen m.b.t. zelfbescherming en bescherming van eigendom.

	Om mezelf of mijn naaste te beschermen moet het mogelijk zijn legaal een vuurwapen te bezitten	Om mijn eigendom te beschermen moet het mogelijk zijn legaal een vuurwapen te bezitten
(Helemaal) akkoord	24,0%	22,8%
Neutraal	15,7%	17,0%
(Helemaal) niet akkoord	60,0%	60,2%
	N = 1053	N = 1052

Deze opvattingen verschillen niet statistisch significant per gewest: in de drie gewesten is slechts een kleine minderheid ervan overtuigd dat vuurwapenbezit mogelijk moet zijn voor de bescherming van zichzelf, naasten of eigendom.⁴

Tabel 9.7. Attitudes t.a.v. stellingen m.b.t. zelfbescherming en bescherming van eigendom, per gewest.

	Om mezelf of mijn naaste te beschermen moet het mogelijk zijn legaal een vuurwapen te bezitten			Om mijn eigendom te beschermen moet het mogelijk zijn legaal een vuurwapen te bezitten		
	V	W	B	V	W	B
(Helemaal) akkoord	24,1%	26,4%	16,2%	22,1%	24,7%	21,8%
Neutraal	17,3%	11,7%	18,2%	18,5%	15,7%	10,9%
(Helemaal) niet akkoord	58,6%	61,9%	65,7%	59,4%	59,5%	67,3%
	N = 655	N = 299	N = 99	N = 653	N = 299	N = 101

De personen met een vuurwapen in huis verschillen op dit vlak sterk van mening met de rest van de bevolking: meer dan 60% van hen vindt dat het mogelijk moet zijn om een vuurwapen te bezitten om zichzelf of naasten te beschermen, en de helft vindt dat het mogelijk moet zijn om een vuurwapen te bezitten om zijn/haar eigendom te beschermen. Bovendien merken we dat we bij deze personen veel minder mensen vinden die neutraal staan tegenover deze kwestie (zie tabel 9.8).⁵

Tabel 9.8. Attitudes t.a.v. stellingen m.b.t. legaal vuurwapenbezit voor zelfbescherming en bescherming van eigendom, bij mensen met een vuurwapen in huis.

	Om mezelf of mijn naaste te beschermen moet het mogelijk zijn legaal een vuurwapen te bezitten	Om mijn eigendom te beschermen moet het mogelijk zijn legaal een vuurwapen te bezitten
(Helemaal) akkoord	61,1%	50,0%
Neutraal	3,7%	5,6%
(Helemaal) niet akkoord	35,2%	44,4%
	N = 54	N = 54

Concluderend kunnen we stellen dat er in België een groot draagvlak bestaat voor het principe waarop de huidige wapenwetgeving is gebaseerd, namelijk dat privévuurwapenbezit enkel mogelijk kan zijn omwille van een 'wettige reden'. Dit principe wordt breed gedragen door alle lagen van de Belgische bevolking. Vooral de wettige redenen 'jacht' en 'sportschieten' kunnen op veel steun rekenen, maar ook wapenbezit bij het uitoefenen van risicoberoepen kan op de goedkeuring van een meerderheid van de bevolking rekenen. Het verzamelen van vuurwapens wordt echter door minder dan de helft van de bevolking beschouwd als een aanvaardbare wettige reden voor privévuur-

wapenbezit. Een belangrijke vaststelling is ook dat de mensen met een vuurwapen in huis het basisprincipe van de nieuwe wapenwetgeving ondersteunen. Vergeleken met de rest van de bevolking vullen ze het principe van de ‘wettige reden’ doorgaans wel breder in (en geven ze meer activiteiten op waarvoor legaal vuurwapenbezit mogelijk moet zijn). Opvallend is dat slechts een vijfde van de vuurwapenbezitters het principe waarop de vorige wapenwetgeving was gebaseerd, namelijk dat privébezit van vuurwapens in principe mogelijk moet zijn voor alle meerderjarigen, verkiest boven het huidige principe. Waarover ze wel sterk van mening verschillen met de rest van de bevolking is dat de meeste vuurwapenbezitters ervan overtuigd zijn dat het mogelijk moet zijn legaal een vuurwapen te bezitten om zichzelf, hun naaste of hun eigendom te beschermen.

9.2 Resultaten van de bevraging van de experts en stakeholders

De tweede bevraging die in het kader van dit onderzoek werd opgezet, werd uitgevoerd bij een groep experts en stakeholders, die werden geselecteerd op basis van de samenstelling van de Adviesraad voor Wapens.⁶ Deze bevraging werd opgezet in twee rondes. In een eerste ronde kregen de deelnemers via een online surveysysteem een gestructureerde vragenlijst met open vragen voorgelegd waarin hun visies en opinies gevraagd werden over een tiental thema's. Op basis hiervan kon achterhaald worden hoe de stakeholders het nieuwe controleregime evalueren en wat de belangrijkste resterende discussiepunten zijn. Bovendien werd ook duidelijk hoe de verschillende stakeholders hun standpunten motiveren en beargumenteren. In een tweede ronde werd aan de deelnemers een tweede vragenlijst bezorgd, waarin de belangrijkste discussiepunten hernomen werden en waarin de verschillende, eventueel uiteenlopende standpunten en argumenten die door de respondenten in de eerste ronde naar voren werden gebracht, anoniem voorgelegd werden aan de andere deelnemers. Aan de respondenten werd dan gevraagd om te reageren op de argumenten van de anderen. De resultaten van deze bevraging stelden ons niet alleen in staat om de onderwerpen in kaart te brengen waarover tussen de verschillende betrokken actoren nog discussie bestaat, maar ook, met het oog op een evaluatie van de wapenwetgeving, een aantal probleem- en aandachtspunten te identificeren en op te lijsten.⁷

9.2.1 Doelstellingen van de nieuwe wapenwet

De wapenwet van 8 juni 2006 had als doelstellingen de afgifte van vergunningen te uniformiseren en het wapenbezit in België beter te controleren door het ten eerste te koppelen aan een wettige reden en ten tweede door zo veel mogelijk illegale wapens

uit omloop te halen en te registreren.⁸ Aan de respondenten werd gevraagd of de wapenwet daar naar hun inschatting in geslaagd is en, als ze vinden van niet, waaraan dat volgens hen dan te wijten is.⁹

De meeste respondenten zijn van mening dat de doelstellingen van de nieuwe wapenwet gedeeltelijk gehaald werden. Door de afgifte van de vergunningen te laten gebeuren door de gouverneurs is er volgens de respondenten een veel grotere uniformiteit dan vroeger, toen de meeste vergunningen nog werden afgegeven door de politiecommissarissen. De respondenten zijn bovendien van oordeel dat de verplichte wettige reden ervoor zorgt dat personen die een vergunning willen krijgen zich uitgebreider moeten verantwoorden. Een respondent stelt ook dat het feit dat meer dan 100 000 wapens werden ingeleverd, neerkomt op een beperking van het risico op vuurwapenincidenten.

Niettemin werden volgens de respondenten nog niet alle doelstellingen volledig gehaald. Zo is, ten eerste, een volledige uniformiteit in de afgifte van de vergunningen naar hun oordeel nog niet bereikt, doordat de verschillende provinciale wapendiensten op sommige punten andere beleidslijnen volgen. Zo zouden ze hun eigen manier van werken hebben, hanteren ze verschillende behandelingstermijnen, en gebruiken ze geen uniform aanvraagformulier. Eén respondent merkt in dit kader op dat er ook verschillen lijken te bestaan in de toepassing van de wapenwet in het noorden en in het zuiden van het land. De respondenten merken ten tweede op dat veel wapens niet werden aangegeven en dus illegaal zijn gebleven of geworden. Zo stelt een respondent dat de wapenwet geflopt is in haar doelstelling om zoveel mogelijk illegale wapens uit omloop te halen en te registreren. Volgens hem zijn er na de invoering van de nieuwe wapenwet net meer illegale wapens in omloop, omdat veel wapenbezitters die vroeger legaal een jacht- en sportwapen voorhanden hadden (en dit niet hebben geregulariseerd) nu illegale wapenbezitters zijn geworden. Volgens deze respondent werd het illegale circuit gevoed door de manier waarop de nieuwe wapenwet werd uitgevoerd. Naar het oordeel van een andere respondent is dat echter geen probleem van de wet, maar een gevolg van de onwilligheid van wapenbezitters om zich te onderwerpen aan de wet. Ten derde oordelen de respondenten dat er geen streng beleid gevoerd kan worden zonder dat de overheid daarvoor de nodige middelen vrijmaakt. Dat is volgens hen in onvoldoende mate gebeurd, zodat de overheid zelf mee aan de basis ligt van haar slechte dienstverlening. Ook de bruuske en overhaaste invoering van de wapenwet heeft volgens een respondent gezorgd voor kwaliteitsverlies. Een andere respondent merkt dan weer op dat sommige “onlogische en ondeskundige ingrepen” veel weerstand hebben veroorzaakt. Ten slotte wordt opgemerkt dat veel van de tekortkomingen van het controleregime voortkomen uit de compromissen die gesloten moesten worden om tot akkoorden te komen. Ook de herhaalde aanpassingen, die volgens één respondent de wet versoepeld hebben, waren, in de woorden van een andere respondent, “geenszins heilzaam”.

9.2.2 Een nieuwe regularisatiecampagne?

Na de invoering van de wet van 8 juni 2006 werd een grootschalige regularisatiecampagne opgezet. Legaal gehouden wapens moesten opnieuw of nieuw vergund worden. Illegale wapens konden niet alleen aangegeven worden zonder dat er vervolging werd ingesteld maar ook, onder bepaalde voorwaarden (zie sectie 3.2.4), vergund worden. Deze campagne eindigde op 31 oktober 2008. Wapens die op deze datum niet ingeleverd of voor regularisatie aangeboden waren, zijn sindsdien illegaal. Wapenbezitters kunnen voor deze wapens ook geen vergunning meer krijgen.¹⁰ Sommige stakeholders hebben ervoor gepleit om opnieuw een regularisatiecampagne op te zetten, in het bijzonder voor die wapens waarvoor nog geen vergunning of een hernieuwing van de vergunning werd aangevraagd. Aan de respondenten werd gevraagd wat volgens hen de voor- en de nadelen van een nieuwe regularisatiecampagne zouden zijn.

Meerdere respondenten geven als voordeel aan dat er meer wapens uit de illegaliteit gehaald en geregistreerd zouden worden, wat de controle op vuurwapens en het zicht op het wapenbezit in België zou verbeteren. Hierbij aansluitend vermeldt een respondent dat illegale wapenbezitters die van hun wapens af willen dat nu niet op een legale manier kunnen doen en dat de illegale verkoop daarom een interessant initiatief wordt. Deze respondent oppert in dit kader het idee van een permanente amnestie voor wapenbezitters die hun illegale wapens willen regulariseren. Op voorwaarde dat de aangifte eenmalig (een particulier kan dus slechts één keer van de regeling gebruikmaken) en spontaan gebeurt (dus niet nadat de illegale wapens werden ontdekt bij een controle door de politie), en dat deze wapens niet gebruikt werden bij misdrijven, zou het volgens hem mogelijk moeten zijn dat deze wapens vooralsnog vergund worden. Een andere respondent, die zich voor het overige negatief uitlaat over de mogelijkheid van een nieuwe regularisatiecampagne, vermeldt dat het enige voordeel van een nieuwe regularisatiecampagne zou zijn dat er meer retributies geïnd zouden kunnen worden.

Een nadeel dat de meeste respondenten vermelden is dat een nieuwe regularisatie een slecht signaal zou uitsturen naar de wapenbezitters die zich aan de regels gehouden hebben en hun wapens tijdig ingeleverd of geregulariseerd hebben. Zo merkt een respondent op:

“Het zou een bijzonder slecht signaal zijn, dat de geloofwaardigheid van de overheid doet verloren gaan. Men zou de wet niet meer ernstig nemen door telkens opnieuw uitstel te verlenen, men zou de onwillige wapenbezitters belonen, de mensen die de wet te goeder trouw hebben nageleefd zouden zich bedrogen voelen, en wie zijn wapen onder druk van de omstandigheden met tegenzin heeft ingeleverd, zou zien dat wie niet zo gezagsgetrouw was, zijn wapen toch mag behouden.”

Met andere woorden: onwillige wapenbezitters zouden beloond worden, en correcte wapenbezitters gestraft. In dit licht zou een nieuwe regularisatie de geloofwaardigheid

van de nieuwe wapenwet en de rechtszekerheid ondermijnen. Andere nadelen die genoemd worden zijn het extra werk dat een regularisatie zou opleveren; het feit dat een nieuwe regularisatie alleen mogelijk is via een wetswijziging, wat de deur zou openzetten voor het opnieuw in vraag stellen van de hele wet door sommige tegenstanders ervan; en het gegeven dat een bijkomende regularisatie de filosofie van de wapenwet zou ondermijnen. (De wapenwet vertrekt namelijk van de premisse dat alleen zij die een wapen nodig hebben voor hun activiteiten, er een vergunning voor kunnen krijgen. Particulieren die hun wapen twee jaar lang niet hebben aangegeven, zo luidt de redenering, hebben hun wapen blijkbaar niet echt nodig).

Algemeen gesproken blijkt uit de bevraging dat volgens de stakeholders de balans eerder negatief is: de meeste respondenten zijn van oordeel dat een nieuwe regularisatiecampagne veel meer na- dan voordelen zou opleveren. Een aantal respondenten vermeldt bovendien dat een nieuwe regularisatie “alleen maar nadelen” met zich mee zou brengen.

9.2.3 *De vijfjaarlijkse controles*

De wapenwet voorziet dat vergunningen en erkenningen, die sinds de wetswijziging van 2008 een onbepaalde geldigheidsduur hebben, om de vijf jaar gecontroleerd worden.¹¹ Het is de gouverneur die de controles moet uitvoeren. Hij moet, met behulp van een advies van de lokale politie en eventueel van het Openbaar Ministerie, nagaan of de vergunninghouders en de erkende personen de wapenwet naleven en nog steeds voldoen aan de voorwaarden om vergunningen en erkenningen te krijgen (zie sectie 3.2.2). Zo mogen de vergunninghouders en de erkende personen intussen niet veroordeeld zijn, moeten ze nog steeds een wettige reden voor hun wapenbezit kunnen aantonen, en mogen er geen redenen bestaan (bv. omwille van de openbare veiligheid) om te besluiten tot een beperking, schorsing of intrekking van deze vergunningen of erkenningen.

In de loop van 2011 moeten de eerste vijfjaarlijkse controles plaatsvinden. De bevoegde wapendiensten kampen echter nog steeds met achterstanden in de afhandeling van de grootschalige regularisatiecampagnes, die op het getouw werden gezet met de inwerkingtreding van de wapenwet van 2006. Aan de respondenten werd daarom gevraagd of deze vertragingen de vijfjaarlijkse controles dreigen te hypothekeren; of de bevoegde diensten over voldoende capaciteit beschikken om de controles uit te voeren; en of er bepaalde types van vergunninghouders en erkende personen zijn die volgens hen prioritair gecontroleerd moeten worden.

Hoewel twee provinciale wapendiensten aangeven dat de vertragingen in de afhandeling van regularisatiedossiers voor hun dienst geen problemen zullen opleveren met

het oog op de vijfjaarlijkse controles, zijn de meeste respondenten van oordeel dat de achterstand de vijfjaarlijkse controles effectief zal hypothekeren. De meeste respondenten menen bovendien dat de provinciale wapendiensten niet over voldoende capaciteit beschikken om alle taken binnen de vooropgestelde termijnen uit te voeren en dat ze prioriteiten zullen moeten stellen. De wapendiensten die deelnamen aan de enquête vermelden dat ze daarom sommige types van vergunninghouders prioritair zullen controleren. Daarbij worden onder meer genoemd:

- de personen van wie de politie aangeeft dat ze een risico vormen of van wie de wapendiensten weten dat ze bepaalde problemen stellen of een goede opvolging nodig hebben. Een respondent merkt in dit kader op dat “alle betrokken diensten (...) wel enkele ‘moeilijke’ gevallen” kennen, bijvoorbeeld mensen aan wie een vergunning werd verleend bij gebrek aan voldoende juridische argumenten tot weigering, maar waarover vermoedens bestaan dat ze de wet niet naleven of er misbruik van maken;
- de erkende personen, in het bijzonder de erkende wapenhandelaars in bijberoep;
- de personen die “gevoelige of zwaarwichtige” vergunningen hebben gekregen, zoals voor persoonlijke verdediging of voor bijzonder zware wapens;
- de personen die in de periode tussen 2001 en 2006 een wapenvergunning hebben gekregen (deze vergunningen moesten niet hernieuwd worden);
- de personen die hun wapens voor regularisatie hebben aangeboden en – tot de gouverneur beslist over het afleveren van een vergunning – een voorlopig getuig-schrift hebben gekregen.

Een belangrijke groep wapenbezitters lijken in dit kader ook de personen te zijn die een jacht- of sportwapen bezitten waarvoor ze na de invoering van de nieuwe wapenwet een vergunning aangevraagd hebben. Volgens de overgangsmaatregelen van de wet van 8 juni 2006 konden ze deze vergunning krijgen als ze meerderjarig waren en geen strafblad hadden. Ze moesten dus geen wettige reden aantonen. Onder de voorwaarden van de eerste versie van de nieuwe wapenwet waren deze vergunningen echter maar vijf jaar geldig. Na die periode moesten de vergunningshouders een nieuwe vergunning aanvragen, en om die te krijgen moesten ze voldoen aan alle voorwaarden van de nieuwe wapenwetgeving, zoals het aantonen van een wettige reden. Met de wetwijziging van 2008 werd echter de beperkte geldigheidsduur van deze vergunningen opgeheven. Het is dus op basis van de vijfjaarlijkse controles dat nagegaan kan worden of deze wapenbezitters een wettige reden voor hun wapenbezit kunnen aantonen.

Aan de respondenten werd ook de vraag voorgelegd of de informaticasystemen van de provinciale wapendiensten voldoende afgestemd zijn op een vlotte afwerking van de controles. De respondenten zijn van oordeel dat het systeem dat in de jaren na de invoering van de wet van 8 juni 2006 ter beschikking van de wapendiensten is

gesteld (*Ariadne*) een goed systeem is. Het probleem is dat het pas vrij laat ter beschikking gesteld werd van alle wapendiensten. In de periode onmiddellijk volgend op de invoering van de nieuwe wapenwet is tijd verloren gegaan doordat de provinciale wapendiensten elk een eigen systeem ontwikkelden. Bovendien is het systeem, zoals een respondent opmerkt, op zichzelf een “lege boekenkast”, die nog “met data moest gevuld worden”. Voor deze respondent betekent het systeem op korte termijn geen meerwaarde, omdat de input van data heel arbeidsintensief is. Op langere termijn betekent het systeem volgens de respondenten wel een meerwaarde voor een vlotte behandeling van de dossiers, zeker als het – zoals gepland wordt – gekoppeld kan worden aan het Centraal Wapenregister.

9.2.4 *Het Centraal Wapenregister*

Het Centraal Wapenregister (CWR) is een geïnformatiseerde databank waarin gegevens worden opgenomen over het bezit en de overdracht van vuurwapens, en over wapenbezitters en erkende personen.¹² Diverse stakeholders hebben gewezen op het gebrekkig functioneren van het wapenregister. Bovendien werd ook de trage hervorming van het CWR, met name de invoering van nieuwe software, bekritiseerd (zie paragrafen 2.5 en 3.3).¹³ Hoewel in herinnering moet worden gehouden dat België een van de weinige landen in West-Europa is dat effectief over een centraal wapenregister beschikt, blijven inderdaad een aantal pijnpunten bestaan met betrekking tot het CWR. Daarom legden we aan de respondenten de vraag voor wat volgens hen precies de sterktes en de zwaktes van het CWR zijn. Ook werd hen gevraagd hoe vlot de invoer van gegevens in het CWR verloopt sinds de inwerkingtreding van de wapenwet van 2006 en wat hun inschatting is van het nieuwe informaticasysteem waarover het CWR zal beschikken.

Enkele respondenten vermelden dat het CWR eigenlijk alleen zwaktes kent. Andere respondenten merken daarentegen op dat het louter bestaat van een register op nationaal niveau al een sterkte op zich is, doordat een dergelijke databank noodzakelijk is voor de controle op wapenbezit en de strijd tegen illegale wapens. De reeks zwaktes die door de respondenten opgelijst wordt, is vrij lang. Zo wordt vermeld dat het oude softwaresysteem van het CWR niet gebruiksvriendelijk, moeilijk toegankelijk en verouderd was. Bij de invoer van informatie in het systeem konden bijvoorbeeld slechts een beperkt aantal aanpassingen gedaan worden, en foute en dubbel ingevoerde gegevens konden niet aangepast of uit de databank verwijderd worden. Meerdere respondenten geven vervolgens aan dat het CWR onbetrouwbaar is, doordat het veel foute informatie bevat, zoals ook bleek uit onderzoek van het Comité P. De input van informatie in het register heeft bovendien jarenlang te kampen gehad met grote achterstanden, doordat de invoer door de diensten op het terrein wel eens verwaarloosd

werd en beschouwd werd als een niet-prioritaire bijtaak. Voorts wordt opgemerkt dat het CWR niet gekoppeld is aan de registers van de lokale politie en de provinciale wapendiensten. Dat betekent dat de gegevens die deze diensten in hun eigen registers bijhouden steeds manueel moeten worden ingevoerd in het CWR, wat dubbel werk oplevert. Hierbij sluipen onvermijdelijk soms foutjes binnen. Dat probleem tracht men nu te ondervangen door het nieuwe CWR te koppelen aan het Ariadne-systeem dat intussen door alle provinciale wapendiensten gebruikt wordt. Een aantal respondenten haalt voorts aan dat er lange tijd geen duidelijke afspraken bestonden over hoe gegevens ingevoerd moesten worden en wie dat precies moest doen. Bovendien werd het CWR volgens een respondent lange tijd onvoldoende ondersteund door informatici. Deze respondent schrijft bovendien:

“Er is jarenlang niet ernstig nagedacht met betrekking tot de doelstellingen, visie van/op het CWR. Er was geen sanctionering van gebruikers op het lokale niveau die de input verwaarloosden, geen sanctionering of controle van gebruikers die op foutieve wijze data hebben ingeput, ...”

Een laatste respondent ten slotte is van oordeel dat de personen die de invoer van gegevens moeten doen soms over te weinig technische expertise over vuurwapens beschikken.

Volgens de meeste respondenten doen de meeste provinciale wapendiensten sinds de inwerkingtreding van de wapenwet van 8 juni 2006 hun best om de invoer van gegevens in het CWR zo optimaal mogelijk te laten verlopen. Uit de bevraging blijkt dat ze die invoer als een prioriteit omschrijven. Wel wordt door de respondenten opgemerkt dat de wapendiensten nog steeds te kampen hebben met een te klein aantal bruikbare terminals, die bovendien verouderd zijn, en met een gebrek aan personeel. Zodra de koppeling tussen het nieuwe CWR en het Ariadne-systeem gerealiseerd zal zijn, zo merkt een respondent op, moet de kwaliteit van de invoer van gegevens nog verbeterd kunnen worden door een rechtstreekse en automatische invoer. Twee respondenten zijn van oordeel dat de invoer van gegevens nog steeds te traag verloopt. Eén van hen merkt bijvoorbeeld op dat de registers van de lokale politiezones, na de invoering van de nieuwe wet, aan de provinciale diensten werden overgemaakt op een ogenblik dat die al overbelast waren en ze hiervoor over te weinig goed opgeleid personeel beschikten. Dat heeft geleid tot grote achterstanden.

Over het nieuwe informaticasysteem van het CWR bestaat bij de meeste respondenten voorlopig nog onduidelijkheid. Voor een evaluatie van dit nieuwe systeem is het daarom nog te vroeg. Wel merken enkele respondenten op dat het dieperliggende probleem van de gebrekkige kwaliteit van de gegevens uit het oude CWR niet opgelost zal worden door louter nieuwe software te gaan gebruiken. Ook wordt opgemerkt dat het succes van het nieuwe informaticasysteem afhankelijk zal zijn van goed uit-

gewerkte procedures en een goede briefing van de gebruikers. Een andere respondent schrijft dat er al afspraken werden gemaakt over een concreet opleidingstraject.

Aan de respondenten werd ten slotte het specifieke probleem voorgelegd dat van zodra vuurwapens worden overgedragen aan een wapenhandelaar, ze voor het CWR tijdelijk niet traceerbaar zijn. Dat komt doordat het CWR er alleen van op de hoogte wordt gebracht dat de voormalige bezitter zijn wapens heeft overgedragen, maar aangezien de handelaar deze wapens alleen moet registreren in zijn registers, niet aan wie dat gebeurde. De wapens in kwestie worden in het CWR pas opnieuw traceerbaar wanneer de handelaar ze op zijn beurt verkoopt of overdraagt. Aan de respondenten werd gevraagd of deze tijdelijke niet-traceerbaarheid volgens hen een probleem vormt, en of het naar hun oordeel een goede zaak zou zijn dat handelaars een webapplicatie zouden gebruiken (eventueel gekoppeld aan het CWR) in plaats van de huidige schriftelijke registers. De antwoorden van de respondenten vallen uiteen in twee groepen. Enerzijds zijn er de respondenten die van oordeel zijn dat de tijdelijke niet-traceerbaarheid van wapens geen wezenlijk probleem vormt. De wapens zijn immers altijd te traceren in de schriftelijke registers van de handelaars. Deze groep respondenten is gewonnen voor een webapplicatie. Anderzijds zijn er de respondenten die wel een probleem zien in de tijdelijke niet-traceerbaarheid. Zij pleiten voor een grotere informatiewisselwerking tussen de handelaars en het CWR, eventueel via een verplicht formulier per overdracht. De meeste respondenten in deze groep zijn ook te vinden voor de mogelijkheid van een webapplicatie voor handelaars, op voorwaarde dat de veiligheid van de gegevens gewaarborgd kan worden.

9.2.5 *De verhouding tussen de bevoegde overheden*

In het Belgische regime voor de controle op vuurwapens zijn zowel de minister van Justitie als de minister van Binnenlandse Zaken bevoegd. In principe is de minister van Justitie zowel inhoudelijk als functioneel de hoofdverantwoordelijke voor het controleregime, onder meer omdat de technisch-juridische expertise over de federale wapenwetgeving is ondergebracht bij de FOD Justitie. Naast de minister van Justitie draagt echter ook de minister van Binnenlandse Zaken, als hiërarchische overste van de politiediensten, bevoegdheden in het Belgische controleregime voor vuurwapens. Het is ook de minister van Binnenlandse Zaken die personeel en informatica (bv. het Ariadne-systeem en het CWR) ter beschikking stelt van de gouverneur om de dossiers met betrekking tot de vergunningen en erkenningen op te volgen. Aan de respondenten werd de vraag voorgelegd wat de voor- en de nadelen zouden zijn van het samenvoegen van deze bevoegdheden onder één minister.

Door de respondenten worden verschillende voordelen genoemd die het samenvoegen van de bevoegdheden met betrekking tot het controleregime voor wapens met zich

mee zouden brengen. Zo wordt gesteld dat het concentreren van de bevoegdheden zou resulteren in een snellere besluitvorming, het vlotter uitvaardigen van instructies aan de diensten op het terrein, een vlottere gegevensuitwisseling, een efficiëntere controle, de geconcentreerde inzet van middelen en personeel, en het hanteren van een gezamenlijke visie en strategie. Een van de respondenten is van oordeel dat “één van de redenen van het gebrekkig functioneren van de overheid is dat ze versnipperd is. De middelen nodig ter uitvoering zijn binnen een ander departement dan het beleid.” Een andere respondent stelt dat het onderbrengen van de verantwoordelijkheden onder één minister zou leiden tot een grotere transparantie tegenover het parlement en de publieke opinie, temeer omdat er volgens hem al genoeg versnippering is doordat de bevoegdheden niet alleen bij de federale overheid maar ook bij de gemeenschappen en de gewesten liggen.

Als het samenvoegen van de bevoegdheden onder één minister een mogelijke piste is, rijst natuurlijk de vraag welke minister de bevoegdheid met betrekking tot het controlegeregime voor vuurwapens dan wel moet dragen. Enkele respondenten geven expliciet aan welke overheidsdienst volgens hen het best geschikt is om de hoofdverantwoordelijkheid te dragen, maar daarbij worden zowel de FOD Justitie als Binnenlandse Zaken genoemd.

Eén respondent haalt een mogelijk nadeel aan van het samenvoegen van de bevoegdheden. Hij wijst erop dat dit een impact zou kunnen hebben op de mogelijkheid van het beroep tegen beslissingen van de provinciale wapendiensten over vergunningen en erkenningen. Nu is, onafhankelijk van de gewone procedure bij de Raad van State, beroep tegen deze beslissingen mogelijk bij het ministerie van Justitie, meer bepaald bij de Federale Wapendienst. Het samenvoegen van de bevoegdheden onder één minister zou betekenen dat zowel de dienst die de eerste beslissing moet nemen als de dienst die oordeelt in beroep, tot dezelfde overheidsdienst zou behoren. Een andere respondent stelt dan weer dat op dit ogenblik de afstemming met de regionale overheden belangrijker lijkt dan de afstemming binnen het federale niveau.

9.2.6 *Historische, folkloristische of decoratieve wapens*

De wapenwet bepaalt dat er naast de verboden en de vergunningsplichtige wapens ook een categorie vrij verkrijgbare wapens bestaat. Onder deze categorie vallen onder meer de zogenaamde ‘historische, folkloristische of decoratieve’ (HFD) wapens. Over welke vuurwapens het precies gaat, wordt in detail bepaald in het koninklijk besluit van 20 september 1991 betreffende de vuurwapens met historische, folkloristische of decoratieve waarde en de vuurwapens die voor het schieten onbruikbaar zijn gemaakt. Niet alleen stipuleert dit KB een aantal algemene criteria waaraan wapens moeten voldoen om vrij verkrijgbaar te zijn (zoals het schieten met zwart kruit en geproduceerd

zijn voor een bepaald jaar), bij dit KB werd als bijlage ook een lijst gevoegd waarin een reeks modellen van vuurwapens werd opgenomen die, hoewel ze in de eerste helft van de 20e eeuw vervaardigd werden en gebruikmaken van patronen met rookzwak kruit, toch als vrij verkrijgbaar worden beschouwd (zie sectie 3.2.1). Deze lijst werd in 1995 en in 2007 uitgebreid. Critici stellen dat deze uitbreidingen te ver zijn gegaan en dat de lijst nu te ruim is. Volgens hen creëert de lijst aldus mogelijkheden voor particulieren die graag een wapen in huis willen halen, maar geen wettige reden kunnen aantonen om een vergunningsplichtig wapen te kunnen aankopen en daarom dan maar een ‘HFD’-wapen aanschaffen. Aan de respondenten werd in de eerste ronde van de enquête gevraagd of ze met deze kritiek akkoord konden gaan. In de tweede ronde werd hen gevraagd te reageren op de elementen die door de andere respondenten werden aangedragen. Ook werd hen gevraagd of de HFD-wapens het best registratieplichtig worden gemaakt.

De meeste respondenten gaan akkoord met de kritiek op de uitbreiding van de lijst HFD-wapens en vinden de HFD-lijst in zijn huidige vorm problematisch. Ze beamen dat de HFD-lijst mogelijkheden biedt voor particulieren die een wapen willen aankopen maar geen wettige reden kunnen aantonen:

“In de praktijk zien we dat de HFD-wapens inderdaad een omweg zijn voor al dan niet betrouwbare liefhebbers om zonder controle in het bezit te komen van vuurwapens die even gevaarlijk kunnen zijn als moderne exemplaren.”

Volgens deze respondenten kan de lijst dan ook beter worden ingeperkt. Eén respondent noemt de lijst “misschien zelfs de achilleshiel” van de Belgische wapenwetgeving. Volgens de respondenten zorgt de huidige lijst voor een hele reeks problemen. Zo wordt aangebracht dat HFD-wapens gevaarlijk kunnen zijn omdat het hanteren ervan bijzondere kennis vereist, terwijl ze net gemakkelijk in de handen van personen kunnen komen die geen ervaring hebben met wapens. Voorts wordt gesteld dat de lijst in zijn huidige vorm te uitgebreid is. Er staan bijvoorbeeld wapens op waarvoor de munitie nog courant te verkrijgen is. Een aantal respondenten pleit er daarom voor om alleen die wapens op de lijst te zetten waarvoor geen munitie meer beschikbaar is. In de tweede ronde van de bevraging verwerpt een respondent overigens het argument dat er geen probleem bestaat met HFD-wapens doordat de wapenwet verbiedt dat men er zonder vergunning munitie voor verwerft (zie hieronder). Deze respondent beargumenteert dat het geweten is dat munitie courant wordt uitgewisseld, dat er onderling munitie wordt verkocht, en dat ook in het buitenland munitie kan worden aangekocht. Een andere kritiek op de huidige lijst, die door twee respondenten wordt aangehaald, luidt dat het niet de productiedatum, maar het model is dat bepaalt of wapens als HFD-wapens kunnen worden beschouwd. Dat betekent dat de wapens in kwestie soms recent geproduceerd kunnen zijn. Eén respondent merkt zelfs dat

er op de lijst “wapens staan die uit de massaproductie komen”. Volgens één van hen impliceert dit dat het argument dat de lijst bedoeld is om het historisch patrimonium te beschermen, bezwaarlijk weerhouden kan worden.

De laatste jaren is de handel in HFD-wapens, bijvoorbeeld op wapenbeurzen, sterk toegenomen. Eén respondent stelt:

“De impact van de overgang van vergunningsplichtig naar vrij is dermate dat deze wapens van vandaag op morgen 3 tot 4 keer duurder werden.”

Een aantal respondenten geeft ook aan dat de handel in HFD-wapens niet alleen in België zelf is toegenomen. Doordat de Belgische lijst veel uitgebreider is dan in de buurlanden is het aantal buitenlanders dat naar België komt om deze wapens te kopen en ze nadien (illegaal) naar hun thuisland te brengen – een fenomeen dat door een respondent wordt omschreven als “wapentoerisme” – de laatste jaren sterk toegenomen. Volgens deze respondenten is de Belgische lijst op die manier ook de oorzaak van problemen met illegaal wapenbezit in de buurlanden. Een van hen vermeldt in dit kader bovendien dat de Belgische regelgeving over HFD-wapens een inbreuk vormt op de Europese vuurwapenrichtlijn:

“De verschillen met de strengere wetgeving in de buurlanden zorgen voor een aanzuigeffect van wapenbeurzen in ons land, waar controles aantonen dat er grote misbruiken bestaan, zoals het illegaal in- en uitvoeren van HFD-wapens en hun munitie. Op die manier is onze te lakse wetgeving ook oorzaak van problemen in het buitenland. De vraag is alleen wanneer een buurland tot de vaststelling zal komen dat onze regels een inbreuk vormen op de Europese richtlijn 91/477/EEG en klacht zal indienen...”

Ook de controle op HFD-wapens is een kwestie die wordt aangehaald. Zo wordt gesteld dat bij de aankoop van deze wapens geen controle van de antecedenten gebeurt zoals bij de vergunningsplichtige wapens. Dat betekent volgens een respondent dat personen aan wie om gegronde redenen een vergunning wordt geweigerd, vrij HFD-wapens kunnen aankopen. Een respondent vermeldt dat het gebrek aan controle op de verwerving van deze vuurwapens tot gevolg heeft dat er ook geen controle mogelijk is op de veilige opslag van deze wapens, die door particulieren mogelijk in grote hoeveelheden voorhanden kunnen worden gehouden. Tot slot halen meerdere respondenten aan dat er voor HFD-wapens geen registratieplicht bestaat, wat de controle op het bezit ervan onmogelijk maakt.

Hoewel hij in grote lijnen akkoord gaat met de kritiek op de HFD-lijst, merkt één respondent op dat het probleem in de praktijk wel enigszins gerelativeerd kan worden aangezien het gaat over wapens die vaak duur, verouderd (en dus minder handig) en alleen interessant voor verzamelaars zijn.

De HFD-lijst wordt ook verdedigd. Een respondent is van oordeel dat de wapenwet voldoende garanties biedt. Ten eerste verbiedt de wet het bezit of het aankopen van munitie voor vrij verkrijgbare wapens. Ten tweede mag met een vrij verkrijgbaar wapen niet geschoten worden, tenzij men een vergunning voor het wapen aanvraagt. Indien bezitters van een HFD-wapen zich niet aan deze bepalingen houden, kunnen ze strafbaar gesteld worden met een gevangenisstraf en de verbeurdverklaring van het wapen. Ten derde vermeldt deze respondent dat de mogelijkheid om een wapen te bezitten zonder munitie ook bestaat voor particulieren die voor de invoering van de wet van 8 juni 2006 legaal in het bezit waren van wapens, voor erfgenamen en voor gewezen jagers en sportschutters.¹⁴ Bovendien, zo zegt deze respondent, hebben er geen incidenten plaatsgevonden met HFD-wapens sinds het bestaan van de lijst.

In de tweede ronde van de bevraging werd aan de deelnemers gevraagd of HFD-wapens registratieplichtig moeten worden gemaakt. De meeste respondenten gaan hiermee akkoord. Eén respondent merkt echter op dat dit momenteel politiek niet haalbaar lijkt, door de economische belangen die spelen:

“Handelaars verdienen een aardige compensatie voor het geleden verlies op het vlak van vergunningsplichtige wapens omdat vrij verkrijgbare wapens vanzelf duurder zijn.”

Een mogelijke oplossing zou er volgens deze respondent in kunnen bestaan de lijst met HFD-wapens die bij het KB over historische, folkloristische en decoratieve wapens gevoegd is, eenvoudigweg af te schaffen. Dat zou kunnen gebeuren bij KB. Het afschaffen van de lijst zou betekenen dat vuurwapens alleen nog vrij verkrijgbaar zouden zijn als ze onder de bepalingen van het KB zelf vallen (zoals het schieten met zwart kruit en geproduceerd zijn voor een bepaald jaar).¹⁵

9.2.7 *Het vervoer van vuurwapens*

Het vervoer van wapens is aan strikte regels onderworpen (zie sectie 3.2.4). In de wapenwet zelf wordt bepaald dat de vuurwapens tijdens het vervoer ongeladen en verpakt moeten zijn in een afgesloten koffer, of voorzien van een trekkerslot of een equivalente beveiliging.¹⁶ Een van de uitvoeringsbesluiten bij de wapenwet bepaalt meer in detail een aantal voorwaarden waaronder een particulier een vergunningsplichtig wapen mag vervoeren. Zo wordt voorgeschreven dat de wapens vervoerd moeten worden in de “slotvaste koffer van het voertuig” en dat het voertuig “niet zonder toezicht” achtergelaten mag worden. Naar de letter van dit KB moeten deze voorschriften cumulatief worden toegepast.¹⁷ Hierover is een discussie ontstaan, die heeft geleid tot een aantal parlementaire vragen.¹⁸ Vooral de jagersverenigingen hebben kritiek geuit op deze voorschriften, waarvan sommige volgens hen in de praktijk moeilijk toe te passen zijn. Wat bijvoorbeeld als een auto geen aparte koffer heeft die afzonderlijk kan

worden afgesloten¹⁹? Bovendien vinden de jachtverenigingen het problematisch dat aan al de voorwaarden uit het uitvoeringsbesluit cumulatief voldaan moet worden, omdat ze dat overdreven vinden, maar ook omdat de voorwaarden in de wapenwet zelf niet cumulatief maar als alternatieven worden voorgeschreven. Aan de respondenten werd ten eerste gevraagd hun visie te geven over de verschillende aspecten van deze discussie, en ten tweede of het KB volgens hen gewijzigd moet worden.

De respondenten zijn het er grotendeels over eens dat het vooral belangrijk is dat de bepalingen van het KB “te goeder trouw” en “met gezond verstand” geïnterpreteerd en toegepast worden. Het doel van de bepalingen is diefstal uit de voertuigen van wapenbezitters te voorkomen, meer bepaald door de wapens zodanig te vervoeren dat ze niet onmiddellijk bruikbaar zijn en dat diefstal vermeden of zinloos gemaakt wordt (doordat het wapen gedeeltelijk gedemonteerd is). Bij controles moeten de politiediensten dat nagaan. Eén van de respondenten geeft wel aan dat de kritiek van de jachtverenigingen enigszins begrijpelijk is. Naar zijn inschatting is dit “een voorbeeld van een bepaling waar niet goed over de details is nagedacht, die veel ongenoegen wekt, en die sommigen dan jammer genoeg weer stof geeft om de principes aan te vallen”.

De meeste respondenten zijn echter van oordeel dat een wijziging van het KB niet nodig is. De respondenten die vermelden dat het KB wel aangepast moet of kan worden, beargumenteren dat niet alleen door te stellen dat het KB overdreven eisen stelt, maar vooral dat de bepalingen onwettig zijn: terwijl de wapenwet zelf de voorschriften voor het vervoer van wapens als alternatieve voorwaarden oplegt, maakt het KB ze cumulatief.

9.2.8 *Het recreatief schieten*

De wapenwet van 8 juni 2006 noemt ‘recreatief schieten’ als een wettige reden voor de verwerving van een vuurwapen. Recreatief schieten is het schieten op een erkende schietstand zonder aan ‘sportschieten’ te doen. Sportschieten is gebonden aan specifieke regels en voorschriften die door de gemeenschappen in hun respectieve sport-schuttersdecreten wordt uitgewerkt. Zo definieert het Vlaamse sport-schuttersdecreet sportschieten als het beoefenen van schietdisciplines die worden aangeboden door de schietsportfederaties. Schutters die louter ter recreatie en niet in een sportief-competitieve context willen schieten, en die op een schietstand met hun wapen willen schieten zonder de specifieke voorschriften van de verschillende schietdisciplines te volgen, vallen niet onder de regelgeving over het sportschieten zoals die door de gemeenschappen zijn uitgewerkt, maar onder de regels voor het ‘recreatief schieten’. Net als de andere wettige redenen moet ook deze reden worden aangetoond. Dat kan volgens het uitvoeringsbesluit bij de wapenwet door “schriftelijke bewijzen van vroegere deelname aan dergelijke activiteiten” voor te leggen (zie sectie 3.2.2). Aan de

respondenten werd gevraagd over welke soort schriftelijke bewijzen het precies gaat en wat een “vroegere deelname aan dergelijke activiteiten” inhoudt. De respondenten werd ook gevraagd de regeling voor het recreatief schieten te evalueren. In de tweede ronde van de bevraging werden de uiteenlopende standpunten van de respondenten met betrekking tot dit punt voorgelegd aan de andere deelnemers.

Uit de antwoorden van de respondenten blijkt dat om de “vroegere deelname aan dergelijke activiteiten” aan te tonen, het niet volstaat om een lidkaart van een schietvereniging voor te leggen, want die bewijst nog geen schietpraktijk. Daarom vragen de wapendiensten dat de aanvrager behalve een lidkaart van een schietclub of een schietstand ook attesten van een schietstanduitbater voorlegt waaruit blijkt dat hij/zij effectief heeft geschoten, alsook wanneer en met welke wapens. Uit deze attesten moet ook blijken dat de aanvrager op regelmatige basis gaat schieten (de wapendiensten hanteren hier de norm dat een recreatief schutter minstens vijf keer per jaar gaat schieten). Wie wil starten met recreatief schieten kan de bewijzen van ‘vroegere’ deelname aan schietactiviteiten uiteraard niet voorleggen. Uit de bevraging blijkt dat in dit geval de mogelijkheid bestaat dat de provinciale wapendiensten een voorlopige vergunning afleveren onder ontbindende voorwaarde, zodat de beginnende schutter praktijkervaring kan opdoen. Achteraf kan dan gecontroleerd worden of de aanvrager inderdaad regelmatig gaat schieten. Eén respondent vermeldt ten slotte dat er slechts een klein aantal vergunningsaanvragen worden gedaan op basis van recreatief schieten.

Uit de bevraging blijkt voorts dat er onder de respondenten geen overeenstemming bestaat met betrekking tot de manier waarop de regeling voor het recreatief schieten geëvalueerd moet worden. Enerzijds is er een groep respondenten die aanklaagt dat er eigenlijk geen regeling of statuut voor de recreatieve schutter bestaat. De wapenregeling geeft namelijk niet expliciet aan hoe lang in de tijd teruggegaan moet worden om te spreken over ‘vroegere’ deelname, welke ‘activiteiten’ precies in aanmerking genomen kunnen worden, en hoe vaak een recreatief schutter moet gaan schieten om ‘regelmatig’ te schieten. Eén respondent plaatst hierbij als kanttekening dat

“de sportschutter die actief aan wedstrijden deelneemt en dus een sportschutterslicentie moet hebben minstens twaalf keer per jaar moet gaan schieten en dat dit aantal schietbeurten jaarlijks wordt gecontroleerd. De wettige reden van de recreatieve schutter (die waarschijnlijk minder actief bezig is met het sportschieten) wordt daarentegen volgens de federale wapenwet slechts om de vijf jaar gecontroleerd.”

Anderzijds is er een groep respondenten die stelt dat niemand verplicht kan worden een sport te beoefenen of deel te nemen aan competities, en dat de wapenwet daarom voorziet in de mogelijkheid om louter recreatief te schieten in een schietstand. In deze tweede groep is er een respondent die stelt dat de bestaande regeling afdoende is, maar

een andere respondent vindt dat het wel aangeraden is dat de wettelijke omkadering uitgewerkt zou worden, bijvoorbeeld in een KB of een omzendbrief, zodat verdere discussie vermeden kan worden.

Hierbij aansluitend werpt een respondent de vraag op welke overheid bevoegd zou zijn voor het uitwerken van een dergelijke regeling. Uit de tweede ronde van de bevraging blijkt dat hierover geen overeenstemming bestaat. Een aantal respondenten is van oordeel dat de gemeenschappen bevoegd zijn, omdat het gaat over een sportactiviteit die op recreatieve wijze, als amateursport, beoefend wordt. Andere deelnemers daarentegen zijn van mening dat de federale overheid bevoegd is, omdat het deze overheid is die de voorwaarden vastlegt waaraan aanvragers moeten voldoen om een vergunning te krijgen. Twee respondenten merken daarbij op dat de federale overheid, in het geval dat ze inderdaad bevoegd zou zijn, dit statuut slechts in beperkte mate kan regelen. Volgens een van hen is het namelijk

“een bijzonder moeilijke zaak de bestaande regeling te gaan verfijnen omdat er zoveel verschillende vormen van recreatief schieten bestaan. Het enige bruikbare criterium is de ervaring.”

Het zou volgens deze respondenten eventueel wel mogelijk zijn om de begrippen ‘vroegere deelname’ en ‘regelmatig’ te concretiseren, bijvoorbeeld door een minimaal aantal jaarlijkse schietbeurten te bepalen.

De federale overheid heeft intussen de regeling voor het recreatief schieten verder uitgewerkt. In de omzendbrief van 29 oktober 2010 over de toepassing van de wapenwetgeving, die na het voleindigen van de bevraging bij de stakeholders in het Staatsblad werd gepubliceerd, wordt aangegeven aan welke voorwaarden schutters moeten voldoen om binnen het wettelijke kader aan recreatief schieten te doen. De omzendbrief stelt onder meer dat de aanvrager die als wettige reden het ‘recreatief schieten’ inroept, moet bewijzen dat hij vroeger heeft deelgenomen aan dergelijke activiteiten. Dat kan gebeuren aan de hand van afschriften “van de registers die worden bijgehouden in de schietclub, een boekje waarin de schietbeurten worden genoteerd, of een bewijs van lidmaatschap van de schietstand samen met een bewijs van regelmaat van de schietstand met vermelding van de soorten wapens waarmee daar kan worden geschoten”. De aanvrager moet in het bijzonder kunnen aantonen dat hij minstens zes keer per jaar heeft geschoten met wapens die tot dezelfde types of hetzelfde type behoren als het vuurwapen waarvoor hij een vergunning aanvraagt.²⁰

De omzendbrief vervolgt dat, indien er twijfel bestaat over de echtheid van de intentie om aan recreatief schieten te doen of over de overeenstemming van het type wapen, de gouverneur een vergunning tot het voorhanden hebben van een wapen kan toekennen onder een ontbindende voorwaarde. Die voorwaarde legt aan de betrokkene op

dat hij binnen het jaar na de afgifte van de vergunning het bewijs moet leveren dat hij effectief regelmatig aan recreatief schieten heeft gedaan met het wapen waarvoor de vergunning werd afgegeven. Dat bewijs kan geleverd worden door een attest van de uitbater van een erkende schietstand waaruit blijkt dat de vergunninghouder met het wapen in kwestie minstens tien keer is gaan schieten. De omzendbrief besluit dat een dergelijke voorwaardelijke vergunning ook afgeleverd kan worden aan een beginnend recreatief schutter, die nog geen bewijzen van ‘vroegere deelname’ aan schuttersactiviteiten kan voorleggen. A posteriori wordt dan gecontroleerd of de houder van de voorlopige vergunning voldoet aan de voorwaarden.²¹

9.2.9 *De sportschutterslicentie*

Voor 2006 bestond er geen statuut voor sportschutters. Om hun sport te beoefenen, moesten sportschutters voor al hun wapens afzonderlijke vergunningen aanvragen. De wet van 8 juni 2006 voorzag dat de gemeenschappen, die bevoegd zijn voor sport, een statuut zouden uitwerken waarin de voorwaarden werden bepaald om aan sportschutters een licentie uit te reiken. Met deze licentie kunnen sportschutters niet alleen hun sport beoefenen, maar ook bepaalde vuurwapens verwerven zonder er afzonderlijke, voorafgaande vergunningen voor aan te vragen. De licentie geldt ook als bewijsmiddel voor de wettige reden ‘sportschieten’ als sportschutters vergunningen willen vragen voor wapens die niet onder het uitzonderingsregime van de voor het sportschieten bestemde wapens vallen (zie 3.2.3). Na de inwerkingtreding van de respectieve sportschuttersdecreten worden zowel in de Franstalige, de Duitstalige als in de Vlaamse Gemeenschap de sportschutterslicenties uitgereikt door de schietsportfederaties, die daartoe gemachtigd en gecontroleerd worden door de gemeenschapsregeringen. Aan de respondenten werd gevraagd of zij dit een positieve of een negatieve evolutie vinden.

In de reacties van de respondenten zijn er vier soorten standpunten te onderscheiden. Ten eerste is er een respondent die “neutraal” staat tegenover de beslissing om de federaties de licenties te laten uitreiken. Volgens hem heeft men de verantwoordelijkheid gelegd bij wie het hoort, maar spreekt het voor zich dat er strikte controles worden uitgevoerd op het vergunningsbeleid van de federaties. Ten tweede zijn er respondenten die van oordeel zijn dat de ‘privatisering’ van de uitreiking van de sportschutterslicenties zonder meer een negatieve evolutie is. Volgens hen treden de schietsportfederaties, die ook de examens organiseren, in het huidige systeem niet alleen op als rechter maar ook als betrokken partij. Deze respondenten geven er de voorkeur aan dat de licenties, die de houders ervan toelaten wapens te bezitten, zouden worden uitgereikt door de overheid. Eén respondent is ten derde van oordeel dat het in principe inderdaad beter was geweest het uitreiken van de sportschutterslicenties toe te vertrouwen aan een overheidsdienst, zoals dat gebeurt voor de jachtverloven. Hij stelt echter vast dat het

systeem in de praktijk goed werkt en dat de bevoegde overheidsdiensten goed samenwerken met de schietsportfederaties. Ten vierde zijn er respondenten die zich positief uitlaten over de machtiging van de federaties om sportschutterslicenties uit te reiken. Volgens hen heeft het huidige systeem een aantal voordelen, zoals een kostenbesparing voor de overheid, een efficiënte en snelle dienstverlening, een grotere aanvaarding van de wapenregelgeving door de sportschutters omwille van de nauwere band die de federaties hebben met de sportschutters, en de mogelijkheid dat het sportschieten als hobby wordt beoefend binnen het wettelijke kader, met een minimum aan administratie. Deze respondenten maken wel enkele kanttekeningen bij het huidige systeem. Zo merken ze op dat het huidige systeem uiteraard in grote mate afhankelijk is van de verantwoordelijkheidszin van de federaties en van een goede informatiedoorstroming tussen de federaties en de provinciale wapendiensten. Ze voegen daar aan toe dat het systeem op dit ogenblik goed werkt in de praktijk en dat de informatie-uitwisseling tussen de federaties en de provinciale wapendiensten goed verloopt. Daarnaast is er een respondent die een specifiek probleem aanwijst in verband met de afgifte van de sportschutterslicenties. Anders dan bij het uitreiken van de ‘gewone’ wapenvergunningen (artikel 11 wapenwet) is bij de afgifte van de sportschutterslicentie geen voorafgaand advies vereist van de lokale politie:

“door het uitbesteden van de aflevering van de sportschutterslicenties aan private organisaties (de erkende sportschuttersfederaties) wordt de voorafgaande controle over of iemand geschikt is om vuurwapens voorhanden te hebben beperkt tot het hebben van een blanco strafblad. Aangezien er geen voorafgaand politieonderzoek gebeurt, kunnen bijvoorbeeld daders van geweldsdelicten waarvan het proces nog lopende is, personen met een alcoholproblematiek, ernstige familiale spanningen, ... een sportschutterslicentie en dus ook de mogelijkheid om vuurwapens te bekomen. Zolang zij niet veroordeeld zijn, kunnen zij een sportschutterslicentie bekomen omdat de sportschuttersfederaties zich enkel kunnen baseren op een strafblad, terwijl het maatschappelijk toch niet wenselijk lijkt dat personen die dergelijk risicogedrag vertonen vuurwapens kunnen verwerven.”

In de tweede ronde van de bevraging werd deze kwestie voorgelegd aan de respondenten. De tegenstanders van de huidige regeling zijn van oordeel dat dit inderdaad een zwak punt in de huidige regeling is dat een potentieel gevaar creëert. De voorstanders van het huidige systeem daarentegen merken op dat, hoewel bij het uitreiken van de sportschutterslicentie inderdaad alleen het uittreksel uit het strafregister wordt gecontroleerd en geen advies van de lokale politie vereist is, er wel een voortdurende communicatie met de provinciale wapendiensten plaatsvindt die zowel een controle a priori als a posteriori mogelijk maakt. De federaties moeten volgens het sportschuttersdecreet alle beslissingen over sportschutterslicenties onmiddellijk meedelen aan de gouverneurs. Als de gouverneur van oordeel is dat er niet aan de moraliteitsvoorwaarden voldaan is, kan hij overgaan tot de intrekking van het recht om wapens voorhan-

den te hebben. De gouverneur, zo wordt opgemerkt, heeft altijd het laatste woord met betrekking tot het recht op wapenbezit, dat hij kan intrekken omwille van redenen van openbare orde. Daarnaast moeten de gouverneurs de federaties inlichten wanneer ze aan bepaalde personen weigeren een vergunning uit te reiken om redenen van openbare orde. De federaties kunnen dan, als deze personen al een sportschutterslicentie bezitten of er in een latere periode één zouden aanvragen, deze licenties intrekken of weigeren af te leveren.²² Er wordt in dit kader ook aangehaald dat de types wapens die sportschutters met hun licentie kunnen kopen volgens de Europese wapenrichtlijn niet steeds vergunningsplichtig moeten zijn. Voor deze wapens, zo wordt geargumenteed, kan een iets lichtere a priori controle volstaan. Een laatste respondent merkt ten slotte op dat niets de gemeenschappen belet om in hun decreten te voorzien in een controle waarbij ook een advies van de lokale politie wordt voorgeschreven.

9.2.10 *Types vuurwapens voor het sportschieten*

De sportschutterslicentie biedt sportschutters de mogelijkheid om bepaalde types wapens te verwerven zonder voor deze wapens afzonderlijke vergunningen bij de gouverneur te moeten aanvragen (zie 3.2.3). Als sportschutters andere vuurwapens willen bezitten dan diegene die voorkomen op de lijst vastgesteld door de minister van Justitie, moeten ze daarvoor gewone wapenvergunningen aanvragen volgens de standaardprocedure zoals die uitgewerkt is in artikel 11 van de wapenwet (zie 3.2.2). Daarin wordt onder meer bepaald dat het type wapen waarvoor de vergunning aangevraagd wordt, “moet overeenstemmen met de reden waarvoor het gevraagd wordt”.²³ Over deze bepaling is enige discussie ontstaan. Sommige provinciale wapendiensten hebben een praktijk opgebouwd die ervan uitgaat dat niet alle vergunningsplichtige vuurwapens bruikbaar zijn voor het sportschieten. Op basis van een beoordeling van de technische kenmerken van de vuurwapens waarvoor een vergunning wordt aangevraagd, zijn ze van oordeel dat sommige wapens, zoals halfautomatische kalasjnikovs,²⁴ niet vergund kunnen worden onder de wettige reden ‘sportschieten’. Deze praktijk wordt gecontesteerd door organisaties die de belangen van sportschutters verdedigen. Aan de respondenten werd de vraag voorgelegd hoe volgens hen de bepaling geïnterpreteerd moet worden dat het type wapen moet overeenstemmen met de reden waarvoor het gevraagd wordt.

Een eerste groep respondenten ondersteunt de praktijk van de provinciale wapendiensten. Volgens hen mag de gouverneur het type wapen toetsen aan de opgegeven reden en heeft hij meer specifiek de bevoegdheid om te oordelen over de geschiktheid van het wapen voor het sportschieten. Wel dient een eventuele weigering gemotiveerd te worden door aan te geven waarom het wapen een mogelijk gevaar inhoudt voor de openbare orde.

Een tweede groep respondenten vindt dat het niet tot de bevoegdheid van de federale overheid en van de provinciale wapendiensten behoort om te oordelen welke wapens geschikt zijn en gebruikt mogen worden voor de schietsport. Een van hen stelt dat een federale dienst geen vragen meer mag stellen als vaststaat dat een wapen effectief toegelaten is voor de schietsport, en het bijvoorbeeld niet door de gemeenschapsoverheden verboden werd gesteld voor gebruik binnen de schietsport of manifest ongeschikt en onbruikbaar is voor de schietsport. In dit kader merkt een andere respondent op dat het Vlaamse sportschuttersdecreet het sportschieten definieert als het beoefenen van schietdisciplines die worden aangeboden door de schietsportfederaties. Van zodra een schietsportfederatie een discipline inricht met bepaalde wapens, zijn die dus bruikbaar voor het sportschieten. Hier wordt aan toegevoegd dat deze wapens het best worden opgenomen bij de verboden wapens als de federale regelgever het niet wenselijk acht dat dergelijke wapens gebruikt kunnen worden. Een andere respondent vermeldt dat de omzendbrief van 8 juni 2006 stelt dat de gouverneurs bij het verlenen van vergunningen geen discretionaire bevoegdheid hebben. Als de aanvrager kan aantonen dat het type wapen waarvoor hij een vergunning vraagt gebruikt mag worden voor de activiteit waarvoor hij het aanvraagt, moet de vergunning verleend worden. Deze respondent klaagt ook aan dat sommige gouverneurs de beslissingen in beroep over weigeringen van vergunningen, waar de aanvrager doorgaans gelijk krijgt, in de praktijk soms naast zich neerleggen.

